

**LÅNGT
IFRÅN LAGOM**

Arbetsmarknadspolitiken i Botkyrka

En programförklaring i åtta punkter

**BOTKYRKA
KOMMUN**

Långt ifrån lagom

Inledning

Botkyrkas kommunfullmäktige har antagit denna arbetsmarknadspolitiska programförklaring för att ange färdriktningen för kommunens arbetsmarknadspolitik. Vår arbetsmarknadspolitik syftar till att skapa bästa möjliga förutsättningar för Botkyrkaborna att försörja sig själva, bidra till samhällsbygget och forma sin gemensamma framtid.

Arbetsmarknadsinsatserna kan inte isoleras från kommunens övriga verksamhet. Utbildning, kultur, vård- och omsorg, socialt arbete, näringslivsarbete och hållbar stadsutveckling är alla viktiga delar i en långsiktig politik för arbete, hållbar utveckling och välfärd.

Arbetsmarknadspolitiken är i första hand en statlig angelägenhet, men den kan inte bli framgångsrik utan ett kommunalt engagemang utifrån lokala förhållanden och behov. Statens politik vad gäller arbetsmarknad, ekonomisk utveckling, näringsliv, trygghetssystem osv. bestämmer i stor utsträckning vad kommunen kan och måste göra. En utvecklad samverkan mellan samhällets olika aktörer och nivåer är nödvändig,

Utgångspunkter för arbetsmarknadspolitiken

Botkyrka kommuns vision lyder:

”Framtidens Botkyrka är en inspirerande plats full av möjligheter. Genom kontraster, kreativitet och nyfikenhet skapar vi de bästa förutsättningarna för en hållbar framtid”

Den visionen är vägledande även för arbetsmarknadspolitiken.

Arbete och en egen inkomst är grundläggande livsförutsättningar. Ett meningsfullt arbete med en lön som går att leva på skapar förutsättningar för trygghet, oberoende och en känsla av tillhörighet. Botkyrkas arbetsmarknadspolitik utgår från alla människors vilja att försörja sig själva och sina barn och att genom sitt arbete bidra till samhällsbygget.

Botkyrka har pekat ut sex avgörande utmaningar, där en svag eller dålig utveckling först ska bromsas och sedan vändas till en hållbar utveckling¹. Den generation som föds nu måste kunna växa upp i ett Botkyrka som kännetecknas av att:

- Botkyrkaborna har arbete
- Botkyrkaborna känner sig hemma
- Botkyrka har de bästa skolorna
- Botkyrka bidrar inte till klimatförändringarna
- Botkyrkaborna är friska och mår bra
- Botkyrkaborna har förtroende för varandra och för demokratin

¹ Ett hållbart Botkyrka – startdokument för kommunens arbete med hållbar utveckling kopplat till deklARATIONEN ÅLBORG +10 (2007)

Arbetsmarknadspolitiken har givetvis sin särskilda betydelse för den första utmaningen – Botkyrkaborna har arbete – men fler i arbete är också en förutsättning för att klara övriga utmaningar, samtidigt som framgångar på dessa områden kan bidra till fler arbetstillfällen och ökad sysselsättning.

Kommunens arbetsmarknadspolitik ska – som all annan verksamhet – genomsyras av Botkyrkas strategier för jämställdhet, demokrati, klimat och för ett interkulturellt samhälle.²

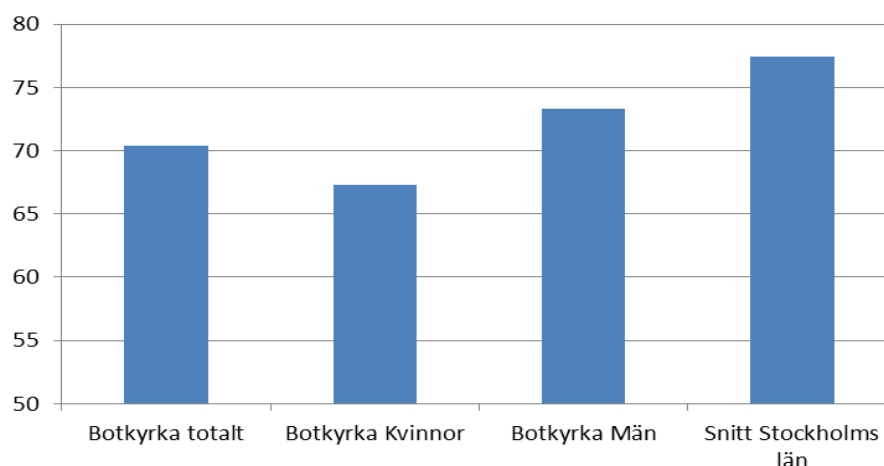
Arbetsmarknadsläget i Botkyrka

Stockholmsregionen är en av Europas mest framgångsrika storstadsregioner med ekonomisk tillväxt och stark konkurrenskraft. Samtidigt är Botkyrka en del av en storstadsregion som enligt OECD är en av Europas mest segregerade, präglad av stora skillnader i livsvillkor. Behoven av arbetskraft kommer att öka, vilket är en faktor som, rätt utnyttjad, ökar möjligheterna för Botkyrkabor att få arbete och egen försörjning. Det är en huvuduppgift att vända en utveckling där allt färre Botkyrkabor i vuxen ålder är i arbete eller utbildning.

I oktober 2012 var 12% av arbetskraften 16-64 år registrerade som arbetslösa i Botkyrka, en ökning med en procentenhet sedan förra året. Bara Södertälje hade en högre arbetslöshet i länet. Siffran kan jämföras med riksgenomsnittet som var 8,6% och länsgenomsnittet på 6,8%³.

I november 2010 fanns totalt cirka 49 500 Botkyrkabor i yrkesverksam ålder (20–64 år). Av dessa förvärvsarbetade cirka 35 000 personer, vilket ger en förvärvsfrekvens på 70,3 %. Uppdelad på kön är förvärvsfrekvensen 67,2 % för kvinnor och 73,3 % för män. Skillnaderna inom kommunen är stora och följer den allmänna socioekonomiska strukturen.

Diagram: Förvärvsfrekvens november 2010 (källa: RAMS)

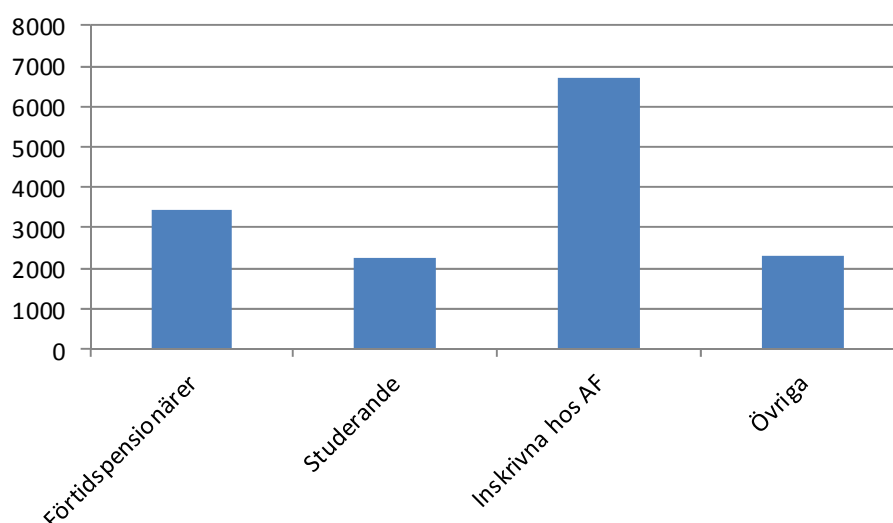

² Strategi för ett jämställt Botkyrka (2009), Strategi för demokrati och delaktighet (2008), Klimatstrategi för Botkyrka (2009), Strategi för ett interkulturellt Botkyrka (2010).

³ Totalt inskrivna arbetslösa som andel av den registerbaserade arbetskraften 16-64 år, Arbetsförmedlingens verksamhetsstatistik november 2012.

2010 var det totalt 14 500 Botkyrkabor (29,7 %) i yrkesverksam ålder som inte förvärvsarbetade. Av dem var cirka 3 400 förtidspensionärer (23,3 %), 2 300 studerande (15,4 %), 6 700 arbetslösa inskrivna hos Arbetsförmedlingen (45,6 %) och 2 300 övriga (15,6 %).

Diagram: Botkyrkabornas registrerade aktiviteter 2010 (källa: RAMS och AF)

31 % av de arbetslösa Botkyrkaborna har endast förgymnasial utbildning. Genomsnittet för Stockholms län är 22 %. Om vi innefattar arbetslösa, förtidspensionärer och studerande är det 4600 lågutbildade Botkyrkabor som saknar förvärvsarbete⁴. 30% av männen och 33% av kvinnorna som inte förvärvsarbetar är lågutbildade.

Sammansättningen av den grupp som befinner sig utanför arbetsmarknaden växlar med konjunkturläget och arbetsmarknadssituationen, men tendensen är att gruppen sakta växer. Botkyrkaborna tappar mer än länet i sysselsättningsfrekvens vid konjunkturedgångar och följer länets genomsnittliga utveckling i uppgångar. Gruppen är dynamisk och har ett stort in- och utflöde.

Varje år flyttar cirka 6 000 Botkyrkabor från kommunen och ungefär lika många flyttar in. Inflyttningen har en stor betydelse för sysselsättningsituationen i Botkyrka. Den är starkt kopplad till hur väl rustade de nya Botkyrkaborna är med avseende på förmågan att rätt kunna etablera sig på arbetsmarknaden. En del av dem som flyttar in har en god akademisk utbildning, men har ändå svårt att finna ett arbete som överstämmer med utbildning och arbetslivserfarenhet.

⁴ Källa: Områdesdatabas (ODB) och den registerbaserade arbetsmarknadsstatistiken (RAMS).

Meningsfull sysselsättning för Botkyrkabor som står mycket långt från den reguljära arbetsmarknaden

Den reguljära arbetsmarknaden är inte tillgänglig för alla. Vissa har begränsningar till följd av sociala problem, långvarig ohälsa eller funktionshinder, mycket låg utbildningsnivå och/eller mycket bristfälliga kunskaper i svenska språket. Kommunen ska bedriva ett professionellt arbete med ambition att skapa bästa möjliga förutsättningar för alla medborgare att ha hög livskvalitet och ett gott liv utifrån egna behov och förutsättningar. I detta arbete är tillgången till meningsfull sysselsättning en viktig del.

Ett utvecklat lokalt och regionalt näringsliv

Även ett aldrig så framgångsrikt arbete med att rusta människor för arbete och studier är otillräckligt om det inte finns några arbeten att gå till. Såväl nationellt som regionalt behöver vi en ekonomisk politik och en näringspolitik som främjar en hållbar ekonomisk tillväxt. Det betyder en tillväxt som samtidigt utvecklar mänskliga resurser och långsiktigt tar tillvara miljömässiga värden. Lyckas det lyckas vi också bättre med de arbetsmarknadspolitiska insatser som kommunen gör.

Botkyrka kommun vill att fler ska kunna förverkliga sina affärsidéer. Vi ska bidra till att göra det enklare att bli och vara företagare. Vi ska ge goda förutsättningar för kommersiella och sociala entreprenörer och företag att starta och växa.

Ett bra näringslivsklimat förutsätter konstruktiva relationer mellan den offentliga, privata och ideella sektorn. Det förbättrar förutsättningarna att öka antal lokala arbetsplatser. En mångfald av företag, organisationer och kreativa offentliga verksamheter ökar möjligheterna att matcha Botkyrkabornas kompetenser med näringslivets och välfärdssektorns behov.

Arbetsmarknadspolitik är en lönsam investering – om vi gör rätt!

Den lokala arbetsmarknadspolitiken kräver som annan kommunal verksamhet resurser i form av kompetent personal, ändamålsenliga lokaler och så vidare. En höjd ambitionsnivå kan inledningsvis innebära ökade kostnader. Samtidigt ger ett framgångsrikt arbete med att få ut fler i arbete och studier både omedelbara och långsiktiga kostnadsminskningar, såväl för kommunen som för samhället i stort. Det är därför avgörande att arbetsmarknadspolitiken ger resultat och att vi använder våra resurser så effektivt som möjligt.

Det faktum att kommunen själv är en stor arbetsgivare med nära 6000 anställda ger oss goda möjligheter till verksamma arbetsmarknadspolitiska insatser. Kommunens upphandling är också ett verktyg som ska användas för att finna vägar till arbete för fler.

Vi ska hela tiden granska och utvärdera våra insatser och löpande anpassa dem till individernas behov och ändrade förhållanden. Vi ska aktivt ta del av forskning och andra kommuners erfarenheter och omsätta vunna insikter i praktiskt arbete.

Åtta punkter för arbete

Botkyrkas ambitionsnivå för arbetsmarknadspolitiken:

- **Andelen Botkyrkabor utan arbete eller utbildningsplats skall inte vara högre än genomsnittet för hela Stockholmsregionen.**
- **Ingen under 25 år ska sakna arbete, praktik eller utbildning.**

1. Ökad kunskaps- och utbildningsnivå för Botkyrkaborna

Utbildningsnivån i samhället hänger nära samman med situationen på arbetsmarknaden. Ett betydande antal Botkyrkabor behöver öka sin generella kompetens- och utbildningsnivå för att möta arbetsmarknadens behov. Bättre kunskaper i svenska har i många fall en avgörande betydelse.

Genomgången vuxengymnasial utbildning med slutbetyg eller folkhögskoleutbildning har ett starkt samband med förmågan att erhålla arbete eller att gå vidare till högre studier. En låg utbildningsnivå begränsar möjligheterna att påbörja sådana utbildningsinsatser som snabbt leder till arbete.

Vuxna med behov av kompetenshöjning ska erbjudas utbildningar som kan leda till arbete eller fortsatta studier.

2. Fler ungdomar i ska lämna grund- och gymnasieskolan med fullständiga och godkända slutbetyg

Sambandet mellan slutbetyg från grund- och gymnasieskola och förutsättningen att senare få arbete är mycket starkt.

I det kommunala informationsansvaret (tidigare *uppföljningsansvaret*) ligger att genomföra aktiva insatser för att följa upp vart de ungdomar tar vägen som av olika anledningar lämnar gymnasieskolan.

Fortsatta resursförstärkningar och satsningar på metodutveckling inom förskola och skola är nödvändiga.

Kommunen ska vid behov erbjuda ungdomar inom informationsansvaret insatser som öppnar vägar till arbete eller utbildning.

Ett fortsatt och förbättrat samarbete mellan berörda förvaltningar och ett aktivt uppsökande arbete ska garantera att ungdomar utanför arbete och studier får det stöd de behöver – individuellt utformat och i rätt tid. Ungdomar i riskzonen ska uppmärksammas tidigt och få vägledning till arbete eller utbildning.

3. Skapa bryggor till arbete för prioriterade grupper

En tydlig inriktning av kommunens egna arbetsmarknadsinsatser ger med den samlade kraften av hela kommunorganisationen ökade möjligheter att nå dem med störst behov och att få bästa möjliga effekt.

Ungefär 2 400 vuxna i kommunen är i behov av försörjningsstöd. Omkring en tredjedel av dessa skulle relativt snabbt kunna komma till arbete, studier eller arbetsmarknadsåtgärder, medan lika stor andel behöver förstärkt stöd för att klara konkurrensen på arbetsmarknaden. Återstående tredjedel har extraordinära behov vilket påtagligt begränsar förmågan att inom överskådlig tid stå till arbetsmarknadens förfogande.

Kommunens arbetsmarknadspolitiska insatser ska i allt väsentligt avgränsas till de målgrupper som faller inom det kommunala ansvaret. Det innebär i första hand ungdomar inom det kommunala informationsansvaret, kommuninnevånare med försörjningsstöd eller som helt saknar försörjning, personer med otillräckliga kunskaper i svenska samt ungdomar utan arbete, utbildning eller meningsfull sysselsättning.

Botkyrka ska, som en del av det arbetsmarknadspolitiska arbetet, erbjuda tidsbegränsade men meningsfulla och avtalsenliga arbetstillfällen i den kommunala organisationen som ska användas som en brygga från bidrag till varaktig anställning på den reguljära arbetsmarknaden.

4. Förstärkt samverkan med Arbetsförmedlingen

Staten har via Arbetsförmedlingen det primära arbetsmarknadsansvaret. Där finns de avgörande ekonomiska resurser att stödja insatser som leder till medborgarnas inträde på arbetsmarknaden. Ett redan gott samarbete mellan kommunen och Arbetsförmedlingen ska fördjupas ytterligare och en tydlig uppdelning av de olika insatserna – avseende målgrupper, matchningsförfarande och andra arbetsformer – kan göra arbetet mer effektivt.

För att klarlägga statens och kommunens olika grunduppdrag och parternas roller ska avtal träffas mellan Botkyrka kommun och Arbetsförmedlingen som tydliggör fördelningen av ansvar för insatser för prioriterade målgrupper.

5. Uppsökande verksamhet för att nå prioriterade grupper

En betydande grupp Botkyrkabor står helt utanför såväl arbete och studier som socialförsäkringssystemen. De har vare sig försörjningsstöd eller någon annan inkomst. I Norsborg, Hallunda, Alby och Fittja utgör denna grupp ca 15% av den arbetsföra befolkningen – 13% av männen och 16% av kvinnorna⁵. En stor majoritet är utrikes födda. I denna grupp finns ett ekonomiskt beroende av familjemedlemmar och andra anhöriga; ett beroendeförhållande som riskerar att begränsa den enskildes livskvalitet.

⁵ Anna Eldestrand, Sara Berggren: *Från osynliga till synliga*, Botkyrka kommun 2011.

Uppsökande verksamhet via föreningsliv och andra av civilsamhällets arenor, i sociala media på nätet och genom kommunens områdesarbete är nödvändigt för att nå de prioriterade målgrupperna med aktiv vägledning och information. Insatser för att stärka engagemang och motivation blir en prioriterad uppgift. En framgångsrik uppsökande verksamhet kommer att leda till att fler Botkyrkabor aktualiseras för arbetsmarknadsinsatser via Arbetsförmedling och i det kommunala arbetsmarknadsarbetet.

6. Vägledningsverksamhet med arbetsmarknadsfokus

Enligt Skollagen finns en rätt till studie- och yrkesvägledning. Vägledning ska bedrivas så att den leder till en varaktig sysselsättning och egen försörjning. Relevant kunskap och vägledning ska ges samordnat, och även innefatta de möjligheter Arbetsförmedlingen kan erbjuda. Entreprenörskap och eget företagande inkluderas som en bland olika vägar till egen försörjning.

Botkyrka ska utveckla och förstärka sina vägledningsinsatser. Vägledningen ska utgå från såväl den enskildes förutsättningar och mål, som från arbetsmarknadens villkor och behov. Botkyrkabor ska ges rätt insats i rätt tid, bland annat genom att vägledning bedrivs i nära samverkan med andra kommunala verksamheter, myndigheter, det civila samhällets aktörer och näringslivet.

7. Bekämpa strukturell diskriminering – ta tillvara mångfalden

Sverige och Stockholmsregionen har en i internationell jämförelse svag förmåga att dra nytta av invandring och mångfald på arbetsmarknaden. Såväl individuell och strukturell diskriminering som många invånares brist på arbetsrelaterade nätverk och kontakter är begränsande faktorer

Kommunen ska skaffa sig ökad kunskap om vilken kompetens som finns bland Botkyrkas invånare, ta tillvara denna kunskap och omsätta den i ett aktivt matchningsarbete. Kommunens ska erbjuda Botkyrkaborna tillgång till arenor där personliga kontakter kan knytas och nätverk byggas.

8. Hälsoläget ska förbättras

Brister i hälsan påverkar förmågan att få, klara och behålla ett arbete – och tvärtom! Därför är ett långsiktigt och uthålligt folkhälsoarbete en avgörande del av arbetsmarknadspolitiken

Det samlade folkhälsoarbetet ska leda till att hälsoläget förbättras för alla och att skillnader i hälsa minskar mellan olika grupper. Kommunens verksamheter ska integrera folkhälsoarbetet i ordinarie verksamhet och bedriva det långsiktigt och systematiskt. Arbetet ska vara tvärfunktionellt såväl inom kommunorganisationen som i samarbetet med externa aktörer.